

Geen weg terug

door Diana Menke

Vergeet je afkomst niet. Weet wie je bent. Respecteer je cultuur. Dat geeft Iraida van Dijk-Ooft de lezers mee in haar debuutroman *Geen weg terug*. Het verhaal is fictief, maar gebaseerd op de historische gebeurtenissen in de periode 1962 tot 1964 in het district Brokopondo. Na de bouw van de Afobakadam begon het Brokopondostuwmeer zich met water te vullen en het woongebied van duizenden marrons werd overspoeld door het water. Het stuwmeer ontnam hen alles wat hun bekend was: hun woongebied, de grond van hun ouders en voorouders, hun tradities en leefgewoontes. *Geen weg terug* geeft een beeld van het leven in de dorpen voordat het water kwam en over het haastige vertrek. Ook de wintireligie speelt een belangrijke rol in de verschillende gebeurtenissen die zich voordoen.

Het boek bestaat uit 25 hoofdstukken en elk hoofdstuk heeft de titel van een persoon of plaats waarbij een datum is vermeld. Een hoofdstuk heeft alleen een datum. Het verhaal maakt verschillende sprongen in de tijd; van het heden naar het verleden, en omgekeerd, afhankelijk van de personen die hun verhaal vertellen of van bepaalde gebeurtenissen die in een bepaalde tijd plaatsvinden.

Op deze wijze vertellen verschillende bewoners van de fictieve plaats Dembeston over het leven, voordat het dorp onder water liep en over het drama, dat zich voltrok toen het water begon te stijgen. De mensen die niet geloofden dat de dorpen werkelijk onder water zouden lopen, moesten in alle haast vertrekken. Daardoor kon zelfs de overledene niet met de normale gebruiken worden begraven, wat zeer pijnlijk was voor de nabestaanden. *Geen weg terug* verhaalt over de zoektocht van Alex, over de personen die hij tijdens deze zoektocht leert kennen en over de geheimen die zij met zich meedragen. Het eerste hoofdstuk begint in februari 2014 met Alex, die zich dan op het stuwmeer bevindt. Alex woonde samen met zijn moeder, Béate, bij opa John en oma Suze. Zijn moeder had hem de dag voor haar dood voorgehouden dat hij moest weten waar ze vandaan komen. Hij krijgt steeds vaker dromen en in elke droom hoort hij de naam Dembeston. Hij gaat op onderzoek uit en komt in contact met Butu, een oude man, die hem informatie kan geven over zijn

moeder en zijn grootmoeder Maisa. Alex en Butu vertrekken naar het stuwmeer en daar krijgt Alex uiteindelijk het hele verhaal te horen over zijn moeder en grootmoeder en de geheimen die zij met zich meedroegen. Het blijkt dat zij afkomstig zijn van Dembeston, een van de ondergelopen dorpen in het stuwmeer. Op Dembeston heeft zich een ware tragedie voorgedaan, toen het dorp onder water liep. De gevolgen hiervan blijken ook van invloed te zijn op Alex, die nu werkt voor nv Miwangowtu. Deze naam is zeker van toepassing op Alex, voor wie goud en geld het belangrijkste zijn. Hij gaat met een skalian goud halen uit het stuwmeer, nota bene op de plaats waar Dembeston was. Vanaf dat moment vallen er doden en Alex kent geen rust. Wil de 'mma fu doti' een terugbetaling?

In de Surinaamse literatuur is, op het boekje *Rond het sterfbed van mijn dorp* van Dorus Vrede na, zeer weinig geschreven over deze verplichte transmigratie en de impact daarvan op de mensen. Met *Geen weg terug* van Iraida van Dijk-Ooft lijkt daar verandering in te komen. Zoals de auteur in het nawoord aangeeft, handelt het verhaal 'over ontheemding, afscheid, schuld, boete en vergeving'. Het boek ziet er keurig verzorgd uit en bevat een woord van dank, een bronvermelding en een woordenlijst. Deze lijst geeft de betekenis van de Sranan- of Saamaka-woorden en zinnen in de volgorde waarin ze per bladzijde voorkomen. Om het zoeken te vergemakkelijken zou het handig geweest zijn als de paginanummers erbij geplaatst waren.

De taal die de auteur hanteert is de gesproken taal in Suriname, het Surinaams-Nederlands. In de gesprekken komen Sranan woorden en zinnen voor. Van Dijk-Ooft heeft de taalkundige Eddy van der Hilst hiervoor geraadpleegd. Uit de bronvermelding blijkt dat de auteur zich heeft verdiept in de winti-religie en in de transmigratie. De auteur heeft zich veel moeite getroost om een goed werk neer te zetten met de juiste informatie. Daarom is het wel jammer dat er toch storende taalfouten.* Desondanks is *Geen weg terug* zeker de moeite waard om te lezen, het verhaal is boeiend en herkenbaar, een goede aanwinst voor de Surinaamse literatuur.

Bron: *De Ware Tijd Literair*, 23-24 juli 2016

(*) Hersteld in de verbeterde tweede druk, 2016